

Henkilönnimet matematiikan oppikirjoissa

Oppikirjojen rakentama representaatio tasa-arvosta

Kasvatustiede, luokanopettajan tutkinto-ohjelma

Kandidaatintutkielma

Annika Stude

24.4.2026

Turku

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Kandidaatintutkielma

Tutkinto-ohjelma, oppiaine: Kasvatustiede, luokanopettajan tutkinto-ohjelma

Tekijä: Annika Stude

Otsikko: Henkilönnimet matematiikan oppikirjoissa

Ohjaaja: Yliopistonlehtori Iina Männikkö

Sivumäärä: 25 sivua

Päivämäärä: 24.4.2026

Tässä tutkimuksessa tutkitaan sitä, millaisia representaatioita tasa-arvosta henkilönnimet luovat kuudennen luokan matematiikan oppikirjoissa. Aihe on tärkeä tutkittavaksi, koska aikaisempien tutkimuksien perusteella tiedetään, että oppikirjat ja niiden luomat representaatiot vaikuttavat oppilaiden identiteettiin ja käsityksiin yhteiskunnasta.

Tutkimus on aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Oppikirjojen henkilönnimiä ja niihin liitettyjä toimijuuksia tarkastellaan muun muassa sukupuolen ja kielellisen alkuperän kautta. Mahdollisimman selkeä ja tarkka kokonaiskuva aiheesta saatiin monimenetelmällisellä tutkimuksella.

Tutkimustulosten mukaan tämänhetkiset matematiikan oppikirjat ovat aiempaa tasa-arvoisempia, mutta eivät kuitenkaan täysin tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviä, kuten Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet ja tasa-arvolaki edellyttävät. Tulosten avulla oppikirjojen tekijät voivat kehittää kirjoja edelleen niin, että ne toteuttaisivat nämä tärkeät vaatimukset tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja moninaisuuden huomioimisesta.

Avainsanat: henkilönnimet, representaatio, tasa-arvo, yhdenvertaisuus, moninaisuus

Sisällys

1	Johdanto	4
1.1	Oppikirjojen henkilönnimet ja representaatiot	5
1.2	Tasa-arvo ja moninaisuus oppikirjoissa	6
2	Tavoitteet	8
3	Menetelmä	9
3.1	Aineisto	9
3.2	Analyysi	10
4	Tulokset	14
4.1	Henkilönnimet	14
4.2	Toiminnot	15
4.3	Roolit, toiminnan määrät ja paikat luettelossa	17
5	Pohdinta	20
5.1	Tulosten tarkastelu	20
5.2	Luotettavuus ja etiikka	21
5.3	Hyödyntämismahdollisuudet ja jatkotutkimusehdotukset	22
	Lähteet	24

1 Johdanto

Tässä tutkimuksessa tutkitaan sitä, miten tämänhetkiset kuudennen luokan matematiikan oppikirjat tukevat tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Kysymystä tarkastellaan henkilönnimien ja niiden luomien representaatioiden kautta. Koska aiemmat tutkimukset ovat osoittaneet, että oppikirjojen luomat representaatiot tasa-arvosta ovat hyvinkin vaillinaisia (Lahelma, 2009), on mielekästä tutkia tämän hetken tilannetta ja sitä, mihin suuntaan kehitys asian osalta on menossa.

Tiedetään, että koulutuksella on suuri merkitys sille, millaisena oppilas näkee itsensä ja paikkansa tässä yhteiskunnassa (Ojala ym., 2009). Oppimateriaalit ovat merkittävä osa tätä koulutusta, joten niiden vaikutus oppilaisiin on suuri (Korkeakoski, 2008). Karvonen ja kollegat (2017) toteavatkin, että oppikirjat voidaan nähdä teksteinä, jotka ylläpitävät yhteiskunnan valtasuhteita ja normeja. Jos oppikirjat ovat täynnä yleistyksiä ja stereotypioita, ne ovat haitallisia niin yksilöille kuin yhteiskunnalle.

Stereotypiat ylläpitävät eriarvoisuutta (Opetushallitus, 2025). Ne altistavat kiusaamiselle, rasismille ja vihapuheelle (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, ei pvm.). Lisäksi stereotypiat vaikuttavat siihen, millaisena yksilö näkee itsensä ja mahdollisuutensa. Ulkopuolelle jäämisen kokemus voi vaikuttaa kielteisesti niin identiteettiin kuin koulumenestykseenkin (Koskela & Tuomi, 2020). Pahimmillaan se voi johtaa syrjäytymiseen, mielenterveysongelmiin tai jopa väkivallantekoihin, jotka ovat merkittäviä haasteita sekä yksilön että yhteiskunnan tasolla (Syrjämäki ym., 2017).

Yksilöllisen ja yhteiskunnallisen merkityksensä vuoksi asia on kirjattu myös lakiin. Tasa-arvolain mukaan tasa-arvoa tulee edistää kaikessa opetuksessa ja koulutuksessa (Jääskeläinen, 2015). Lain mukaan myös opetusmateriaalien tulee tukea tätä tasa-arvotyötä (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2017). Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) linjataan, että oppimateriaaleja tulee siis valita ja kehittää niin, että ne tukevat tasa-arvoa ja moninaisuutta. Hallituksen tasa-arvo-ohjelman mukaan oppikirjojen piiloviestejä tulee analysoida ja tutkia, jotta tasa-arvo toteutuisi (Soininen ym., 2001).

1.1 Oppikirjojen henkilönimet ja representaatiot

Representaatio tarkoittaa jostain asiasta tai ilmiöstä rakentuvaa kuvaa tai kuvausta kielen kautta (Hall, 1997). Monet asiat, kuten sanat tai kuvat, edustavat aina myös jotain itsensä ulkopuolella olevaa (Knuuttila & Lehtinen, 2010). Representaatiot eivät aina ole todenmukaisia, mutta ne kuitenkin rakentavat ja muovaavat merkityksiä aktiivisesti. Yleistäviä ja yksinkertaistettuja mielikuvia kutsutaan stereotyyppioiksi, jotka ovat yksi representaation muoto. (Hall, 1997.)

Henkilönimet ovat erisnimiä eli propreja, jotka erottavat ja identifioivat henkilön muista henkilöistä. Erisnimi viittaa aina yhteen tiettyyn asiaan, joka on kontekstissaan tunnettu. (Ainiala & Sjöblom, 2020.) Erisnimet ovat sinänsä usein merkityksettömiä sanoja, mutta ne kuitenkin vaikuttavat ihmisten mielikuviin nimenkantajasta (Kiviniemi, 1982). Yksi tavallisimmista henkilönnimen sisältämistä tiedoista on sukupuoli (Alford, 1988). Valtaosa etunimistä Suomessa on vakiintunut joko naisen- tai miehennimeksi, joten nimen nähdessään ihminen tekee heti oletuksen sukupuolesta (Perttula, 2013). Lisäksi nimen perusteella tehdään oletuksia muun muassa sen kantajan etnisestä taustasta, sosioekonomisesta asemasta ja uskonnollisuudesta (Ghekiere ym., 2025).

Näin ollen henkilönnimet luovat representaatioita myös laajemmassa kuvassa. Tiedetään, että oppimateriaaleilla on vaikutus oppilaiden käsityksiin sukupuolesta, niiden tasa-arvosta, sukupuolirooleista ja mahdollisuuksista sekä tehtävistä yhteiskunnassa. (Jääskeläinen ym., 2015; Sosiaali- ja terveysministeriö, 2017). Tutkimuksissa on todettu, että oppimateriaalit luovat oppilaille tiedostamattomia virhepäätelmiä tai ennakkoluuloja esimerkiksi eri sukupuolille kuuluvista ominaisuuksista (Soininen ym., 2001). Samoin nämä materiaalit luovat representaatiota myös esimerkiksi erilaisista etnisistä ryhmistä.

Sosiaali- ja terveysministeriön (2011) julkaisemassa hallituksen tasa-arvo-ohjelman loppuraportissa mainitaankin, kuinka oppimateriaaleilla on merkitys muun muassa oppilaiden nais- ja mieskuvan muotoutumisessa sekä siinä, millaisia käsityksiä oppilaille muodostuu erilaisista ammateista. Loppuraportin mukaan oppimateriaalien ei tule vahvistaa stereotyyppisiä rooleja, vaan luoda ennakkoluuloton kuva siitä, mikä on sopivaa tai mahdollista eri sukupuolille.

Raportin pohjalta Opetushallitus (2011) on kirjoittanut muistion oppimateriaalien tekijöille. Muistion mukaan oppimateriaaleissa kumpaakin sukupuolta, feminiinisiä ja maskuliinisia hahmoja, tulee esiintyä yhtä usein. Se kannustaa oppimateriaalien tekijöitä miettimään kysymyksiä, kuten millaisia ominaisuuksia, rooleja ja ympäristöjä tiettyihin sukupuoliin liitetään, sekä lisäksi sitä, millaisia toimijoina eri hahmot ja sukupuolet kuvataan. Oppikirjan tekoprosessissa tasa-arvo on nimittäin otettava huomioon kaikkia näitä asioita mietittäessä ja päätöksiä tehdessä, koska kuten todettua, sillä on suuri merkitys oppilaiden ja yhteiskunnan hyvinvointiin.

1.2 Tasa-arvo ja moninaisuus oppikirjoissa

Vaikka perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2014) velvoittavat oppimateriaalien valintaan ja kehittämiseen tasa-arvonäkökulmasta, edelleen julkaistaan oppimateriaaleja, joissa näkyy tasa-arvon vastaisia yhteiskunnassamme vallitsevia stereotyyppioita ja normeja (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2017). Monet tutkimukset osoittavat oppimateriaalien kuvastavan enemmän stereotyyppisten miesten kuin naisten maailmaa (Lahelma, 2009). Soinisen (2001) mukaan oppikirjoissa naiset ja miehet kuvataan usein stereotyyppisten sukupuoliroolien mukaisesti. Miehet toimivat kodin ulkopuolella eri ammateissa ja tehtävissä, kun taas naiset kuvataan useimmiten hoiva- ja kotitöissä. Lisäksi miehet kuvataan usein sankareina tai seikkailijoina, toisin kuin naiset.

Yhtenä erityisen merkittävänä ja laajana tutkimuksena voidaan pitää Tainion ja Teräksen (2010) tekemää tutkimusta opetushallituksen pyynnöstä. Heidän tutkimuksessaan tarkastellaan maskuliinisten ja feminiinisten henkilöiden määrää oppikirjoissa, sekä teksteissä että kuvituksissa. Raportissa todetaan, että oppikirjojen sukupuolijakauma ei ole tasainen, vaan maskuliiniset henkilöt ovat enemmän esillä kuin feminiiniset.

Tarkemmin ottaen kolmannen luokan matematiikan oppikirjojen sukupuolittavista erisnimistä 60 % oli miesten ja 40 % naisten nimiä. Historiallisten henkilöiden nimistä 92 % oli miesten ja vain 8 % naisten nimiä. Tekemisen, toimijuuden ja aktiivisuuden mittareilla ei ollut havaittavissa suuria eroja sukupuolten välillä. Toisin kun kuudennen luokan matematiikan kirjoissa, joissa miehet olivat selvästi enemmän päärooleissa sekä heidät esitettiin pätevämpinä kuin naiset. Kuudennen luokan kirjojen erisnimistä

54 % oli miesten ja 47 % naisten. Historiallisten henkilöiden nimistöstä 61 % on miesten ja 39 % naisten.

Myös uudemmat tutkimustulokset sekä Suomessa että ulkomailla jatkavat samaa linjaa. Koskela ja Tuomi (2020) toteavat, että oppimateriaalien hahmoista suurempi osa on miehiä kuin naisia. Ahmed ja Eid (2018) taas toteavat, että vähemmistöryhmien, kuten etnisten vähemmistöjen, esiintyvyys oppimateriaaleissa on puutteellista. Hollannissa yläasteen matematiikan oppikirjoissa oli naisia 44 %. He olivat myös yliedustettuina kotitaloustehtävissä, kun taas miehet ammattirooleissa liittyen erityisesti tieteeseen, teknologiaan, matematiikkaan ja tekniikkaan.

Seksuaalivähemmistöön kuuluvia hahmoja ei ollut lainkaan. (van de Rozenberg ym., 2023.) Myös Kyproksella viidennen ja kuudennen luokan matematiikan oppikirjoissa oli enemmän miehiä, ja he olivat enemmän johtotehtävissä kuin naiset (Xenofontos, 2024).

2 Tavoitteet

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millaisia representaatioita tasa-arvosta henkilönnimet luovat kuudennen luokan matematiikan oppikirjoissa. Tutkimuksessa tarkastellaan henkilönnimiä muun muassa sukupuolen ja kielellisen alkuperän kautta sekä sitä, millaisia toimijuuksia henkilöt saavat oppikirjoissa. Näiden avulla selvitetään, ovatko tämänhetkiset matematiikan oppikirjat nykyisen tasa-arvolain ja opetussuunnitelman perusteiden vaatimien käytänteiden mukaisia.

Tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaisia henkilönnimiä matematiikan oppikirjoissa esiintyy?
2. Millaisen kuvan tasa-arvosta matematiikan oppikirjat luovat henkilönnimien kautta?

3 Menetelmä

3.1 Aineisto

Tutkimusaineisto kerättiin kuudennen luokan matematiikan oppikirjoista, jotka on tarkemmin esitelty taulukossa 1. Oppikirjat valittiin tarkoituksenmukaisella otannalla eli tiettyjen erityisominaisuuksien perusteella (Cohen ym., 2018). Tutkimukseen valikoitui juuri matematiikan oppiaineen kirjat, koska niissä on erityisen paljon fiktiivisiä henkilöhahmoja. Kuudennen vuosiluokan kirjoissa henkilöhahmoja on vielä enemmän kuin esimerkiksi ensimmäisen vuosiluokan kirjoissa, koska sanallisten tehtävien määrä on suurempi. Valintaan vaikutti myös vertailukelpoisuus aikaisempaan tutkimukseen, sillä sitä on tehty eniten juuri alakoulun ylempien vuosiluokkien ja yläkoulun oppikirjoista. Koska tutkimuksen tulosten haluttiin olevan laajoja ja ajantasaisia, kirjasarjoiksi valittiin Suomen suurimpien ja suosituimpien oppikirjakustantamoiden sarjat, joita he myyvät tällä hetkellä kouluille. Valitut oppikirjat hankittiin ottamalla yhteyttä kustantamoihin sähköpostitse. Jokaisesta kirjasarjasta pyydettiin sekä syksyn että kevään oppikirja, joten aineisto on kerätty siis yhteensä kymmenestä kuudennen luokan matematiikan oppikirjasta.

Taulukko 1. Oppikirjat, joista aineisto kerättiin

Kustantaja	Kirjasarja	Tekijät	Julkaisuvuosi	Painos
Sanoma Pro	Milli	Kaija Häkkinen, Leena Hänninen, Kirsi Malinen, Pekka Ranta, Liisa Sohlman, Lasse Vallo	Digiopetusmateriaali, käytetty 10/2025	-
	Kymppi	Sari Rinne, Anna-Mari Sintonen, Tuula Uus-Leponiemi, Markku Uus-Leponiemi	Digiopetusmateriaali, käytetty 10/2025	-
Otava	Oivaltaja	Merja Kalm, Markus Luoma, Markus Packalén, Pirita Perälä, Timo Tapiainen	2023	2.–3.
	Tuhattaituri	Katariina Asikainen, Päivi Kiviluoma, Kimmo Nyrhinen, Pirita Perälä, Pekka Rokka, Maria Salminen, Timo Tapiainen, Päivi Vehmas	2018	1.–10.
Edukustannus	Tuuma	Lissu Halonen, Eija Kangasniemi, Heidi Krzywacki, Marja Merikanto, Tuula Pesonen	2025	1.

3.2 Analyysi

Tämä tutkimus on kuvaileva tutkimus, jonka tarkoituksena on esittää tarkka kuvaus tutkittavasta ilmiöstä (Hirsjärvi ym., 2009) eli siitä, millaisia representaatioita tasavaruudesta henkilönnimet oppikirjoissa luovat. Analyysimenetelmänä käytetään sisällönanalyysiä. Yleisesti sillä viitataan tekstin, kuten haastatteluiden tai erilaisten dokumenttien, analysointiin (Patton, 2015). Tässä tutkimuksessa analyysin kohteena on oppikirjat. Sisällönanalyysi on tutkimusaineistoa tiivistävä tai kategorisoiva tutkimusmenetelmä, jonka tavoitteena on tunnistaa ja nostaa esiin aineistossa ilmeneviä merkityksiä, tässä tapauksessa representaatioita. Sisällönanalyysi sopii erityisesti tilanteisiin, joissa halutaan jäsentää ja esittää aineiston keskeinen sisältö selkeästi ja tiiviisti sanallisessa muodossa. (Tuomi & Sarajärvi, 2018.)

Karvosen (2017) mukaan oppikirja-analyysissä sisältöä tarkastellaan yleensä laadullisen sisällönanalyysin avulla. Kuitenkin Tuomen ja Sarajärven (2018) mukaan sisällönanalyysi voi sisältää monenlaista tutkimusta, joten tässä tutkimuksessa käytetään myös määrällistä sisällönanalyysiä, jotta tutkittavasta ilmiöstä saadaan mahdollisimman tarkka ja selkeä kokonaiskuva. Tällaista laadullisen ja määrällisen tutkimuksen yhdistelmää kutsutaan monimenetelmälliseksi tutkimukseksi. Siinä aineistosta sekä laadullisesti että määrällisesti tehdyt havainnot, tulokset ja tulkinnat nivotaan yhteen yhdeksi kokonaisuudeksi. (Åkerblad & Seppänen-Järvelä, 2024.)

Määrällinen tutkimus tuottaa yleensä yleistettävää ja mitattavaa tietoa, kun taas laadullisessa tutkimuksessa pyritään saavuttamaan syvällisempää ymmärrystä (Patton, 2015). Tässä tutkimuksessa aineiston henkilönnimiä ja niistä muodostettuja luokkia tarkastellaan määrällisesti frekvenssien ja potenssiosuuksien avulla, mutta näiden määrällisten tulosten sisältämiä merkityksellisiä ilmiöitä, kuten representaatioita, tarkastellaan laadullisesti (Hirsjärvi ym., 2009).

Monimenetelmällisessä tutkimuksessa yhdistetään yleensä erityyppisiä aineistoja, mutta kuten tässä tutkimuksessa, joskus yksikin aineistokokonaisuus voi pitää sisällään sekä määrällistä että laadullista aineistoa (Åkerblad & Seppänen-Järvelä, 2024). Oppikirjoista kerättiin kaikki tehtävät tai opetustekstit, joissa esiintyi henkilönnimi tai -nimiä. Jokainen yhdessä tehtävässä tai opetustekstissä esiintyvä eri

henkilönnimi kirjattiin omaksi analyysiyksiköksi. Tehtävän a- ja b-kohtia pidettiin erillisinä tehtävinä. Sisältöanalyysin aluksi analyysiyksiköt pelkistetään siistimällä niiden kirjoitusasu (Elo ym., 2022). Jokainen analyysiyksikkö pelkistettiin taulukoimalla niistä tutkimuksen kannalta tarpeelliset informaatiot taulukon 2 mukaisesti.

Taulukko 2. Analyysiyksiköiden pelkistys

Aineisto	Analyysi-yksikkö	Henkilönnimi	Laji	Rooli	Toiminta	Toiminnan määrä	Paikka luettelossa
Milli 6A s. 91 t. 2	Löytöretkeilijä Vasco da Gamalla oli yhteensä 4 laivaa.	Vasco da Gama	ihminen	löytöretkeilijä	laivojen omistaja	-	-
Kymppi 6B s. 165 t. 3	Miisa pyöräilee 20 km tunnissa ja Valtteri 30 km tunnissa.	Miisa	ihminen	-	pyöräilee	hitaammin	1
	Miisa pyöräilee 20 km tunnissa ja Valtteri 30 km tunnissa.	Valtteri	ihminen	-	pyöräilee	nopeammin	2
Oivaltaja 6A s. 45 t. 12	Pii ja Hoksnoikka yrittävät tasata rahamääränsä.	Pii	robotti	-	tasaa rahoja	-	1
	Pii ja Hoksnoikka yrittävät tasata rahamääränsä.	Hoksnoikka	lintu	-	tasaa rahoja	-	2

Sisällönanalyysi tehtiin aineistolähtöisesti. Aineistolähtöisessä analyysissä ei ole valmista analyysille tarkoitettua runkoa, vaan tutkija muodostaa luokittelunsa itse (Elo ym., 2022). Luokittelu muodostettiin aineiston pohjalta niin, että sen avulla voitiin vastata tutkimuskysymyksiin kattavasti. Luokittelussa analyysiyksiköt tai niiden osat yksinkertaistettiin erilaisiksi joukoiksi jonkin niiden yhteisen piirteen perusteella, jotta niitä ja niiden rakentamia ilmiöitä voitiin havaita ja vertailla (Tuomi & Sarajärvi, 2018).

Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen vastattiin luokittelemalla määrällisesti ensin kaikki henkilönnimet ihmisten, eläinten ja muiden nimiksi. Eläimet ja muut oletettiin näiksi joko tehtävän tekstin tai sen yhteydessä olevan kuvan perustella. Kaikki loput

oletettiin ihmisiksi. Näitä luokkia vertailtiin keskenään. Tämän jälkeen ihmisten nimet jaettiin etunimiin, sukunimiin, etu- ja sukunimiyhdistelmiin sekä epäselviin tapauksiin. Sukunimet analysoitiin suhteessa kielelliseen alkuperään. Etu- ja sukunimiyhdistelmät analysoitiin suhteessa sukupuoleen ja kielelliseen alkuperään.

Ihmisten etunimet jaettiin seuraaviin luokkiin taulukossa 3 esitettävän esimerkin mukaisesti. Nainen, mies tai muu sen mukaan, onko nimeä annettu Suomessa yli puolet toiselle sukupuolelle vai ei. Suomalainen tai ulkomaalainen sen mukaan, onko nimi suomalaisessa nimipäiväkalenterissa vai ei. Tässä poikkeuksena suomalaisiin luokiteltiin myös sellaiset uudet nimet, jotka eivät löydy suomalaisesta nimipäiväkalenterista, mutta ovat merkityksellisiä sanoja suomen kielessä (esim. Havu). Vanha tai uusi sen mukaan, onko nimeä annettu Suomessa ennen vuotta 1900. Yleinen tai harvinainen sen mukaan, onko nimeä annettu yli vai alle 0,1 %:lle väestöstä.

Taulukko 3. Esimerkki etunimien luokittelusta

Nimi	Nainen / Mies / Muu	Suomalainen / Ulkomaalainen	Vanha / Uusi	Yleinen / Harvinainen
Anni	nainen	suomalainen	vanha	yleinen
Hamsa	muu	ulkomaalainen	uusi	harvinainen
Leon	mies	ulkomaalainen	vanha	harvinainen
Tuuli	nainen	suomalainen	uusi	yleinen

Toiseen tutkimuskysymykseen vastattiin sekä edellä esitettyjen määrällisten tulosten laadullisella analyysillä että analyysiyksiköiden muiden osien tarkastelulla määrällisesti ja laadullisesti. Roolit, toiminnan määrät ja paikat luettelossa analysoitiin sukupuolen ja kielellisen alkuperän suhteen. Toiminnot yksinkertaistettiin ja luokiteltiin kategorioiksi taulukon 4 mukaisesti, jotta niitä pystyttiin analysoimaan suhteessa sukupuoleen. Luokat muodostettiin sen perustella, millaisia toistuvia ilmiöitä aineistosta nousi esiin. Lisäksi luokitteluun vaikutti se, millaisia ilmiöitä oli mielekästä tutkia tutkimuksen aiheen näkökulmasta. Esimerkiksi luoviin harrastuksiin liittyy paljon sukupuolittuneita stereotyyppioita, joten ne otettiin mukaan luokitteluun. Luokittelun ulkopuolelle jäivät siis sellaiset toiminnot, kuten nukkuminen tai jonottaminen, jotka eivät varsinaisesti olleen osa laajempaa toistuvaa ilmiötä eivätkä olleet merkittäviä tutkia tutkimuksen aiheen näkökulmasta.

Taulukko 4. Toimintakategoriat

Pääluokka	Alaluokka	Esimerkit
raha	ansaitseminen	saa palkkaa, saa viikkorahaa
	myyminen	pitää kioskia
	ostaminen	käyttää rahaa, saa alennusta, on kaupassa, vuokraa
	säästäminen	säästää rahaa
	muut	on rahaa, jakaa rahaa, tulot, menot
urheilu	kulkeminen	kävelee, juoksee, pyöräilee, lenkkeilee, hölkkää
	pallopelit	pelaa koripalloa, pelaa jalkapalloa, pelaa tennistä, heittää palloa, tekee maaleja, jalkapalloharjoitukset
	muut	ui, hiihtää, tanssii, ratsastaa, luistelee, soutaa, urheilee, rullaluistelee, hyppii narua, harjoitukset, harjoitusleiri, treenit
luovat harrastukset	kirjallisuus	lukee, on kirjoja, käy kirjastossa, kirjoittaa
	musiikki	soittaa soitinta, bändiharjoitukset, kuuntelee musiikkia
	taide	piirtää, maalaa
	tekninen työ	sahaa, kehystää, laatoittaa, maalaa aita, on lautoja
	tekstiilityö	leikkaa kuteita
muu tekeminen	kotityöt	pesee ikkunoita, pesee lattian, pesee pyykkiä, imuroi, leikkaa nurmikon, ulkoiluttaa koira
	koulu	käy koulua, koulupäivä, arvosana, oppii, oppitunnit, leirikoulu, koululuokka, oppikirjat, koulumatka, koulureppu
	matkustaminen	menee lomalle, matkustaa lentokoneella, matkustaa bussilla, ajaa autoa, on hotellissa, muuttaa ulkomaille
	ruoanlaitto	leipoo, pilkkoo kasviksia, mittaa vettä, jakaa jauhoja
	teknologia	pelaa videopelejä, koodaa, peliaika, katsoo elokuvaa

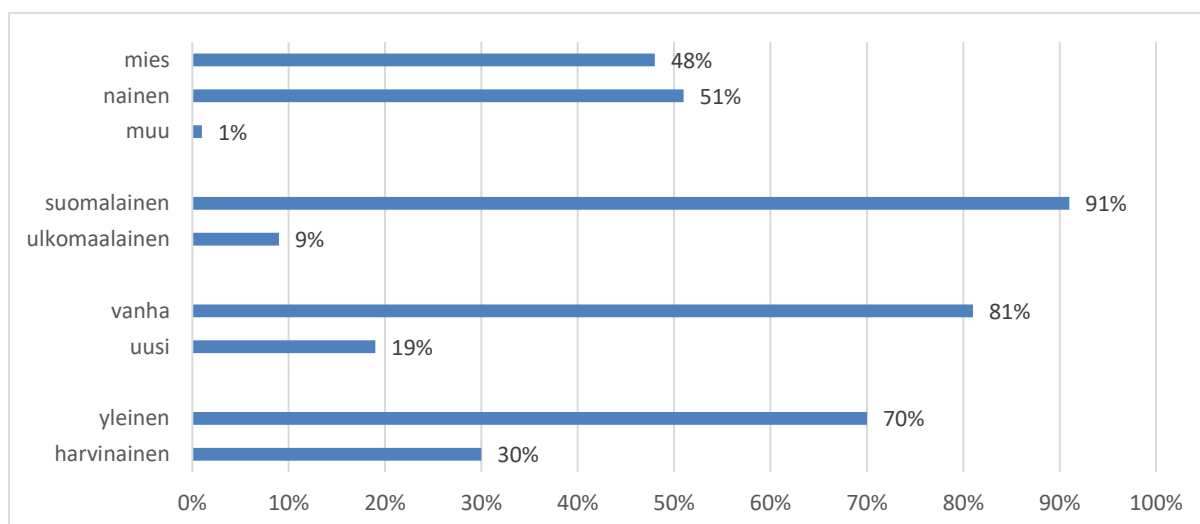
4 Tulokset

4.1 Henkilönnimet

Oppikirjoissa on yhteensä 875 henkilönnimeä, joista erilaisia 422. Kaikista ihmisten nimiä on 843 (96 %), eläinten nimiä 28 (3 %) ja muita nimiä kuusi (1 %). Eläimissä on neljä koiraa, kuusi luonnonvaraista eläintä (norsu, leijona, sarvikuono, leopardi, vesipuhveli, orava) sekä 16 lintua (lintu, pöllö, kana). Muut kuusi ovat kaikki robotteja.

Ihmisten nimistä etunimiä on 817 (97 %), sukunimiä 11 (1 %), etu- ja sukunimiyhdistelmiä kahdeksan (1 %) sekä epäselviä seitsemän (1 %). Sukunimistä yksi on vierasperäinen ja loput 10 suomalaista. Yksi sukunimi (Koivukoski) esiintyy neljä kertaa, muut kerran kukin. Etu- ja sukunimiyhdistelmät ovat kaikki oikeita tunnettuja henkilöitä. Heistä seitsemän on miehiä ja yksi nainen. Suomalaisia on kolme ja ulkomaalaisia viisi. Epäselviä tapauksia on sellaiset nimet, joita ei pystytty luokittelemaan etu- tai sukunimeksi. Tällaisia nimiä on kuningas Hammurabi, fiktiiviset trubaduurit Luuttu ja Riimu sekä fiktiiviset antiikin roomalaiset nimet Marcus Parcus, Mea Culpa, Piritus Santos ja Tapianus.

Etunimistä 153:a on käytetty enemmän kuin kerran. Yhteensä erilaisia etunimiä on 389. Suosituimpia nimiä ovat Venla (23kpl), Manu (20kpl), Atte (19kpl), Olli (19kpl), Emma (14kpl) ja Aino (12kpl). Kuviossa 1 on nähtävillä etunimien luokittelun tulokset. Tulokset osoittavat, että oppikirjoissa naisia on hieman enemmän kuin miehiä, mutta ero ei ole suuri. Muita kuin naisia tai miehiä on seitsemän. Nimistä selvästi suurin osa on suomalaisia, vanhoja ja yleisiä nimiä. Yhtä nimeä (Jamilin) ei voitu luokitella, koska sitä ei ole annettu kertaakaan etunimeksi Suomessa.

Kuvio 1. Etunimien luokittelu

4.2 Toiminnot

Kuten taulukosta 5 käy ilmi, rahaan liittyen miesten ja naisten toiminta on täysin tasa-arvoista. Tarkemmin alaluokissa suurin eroavaisuus on ostamisessa, jota tekevistä henkilöistä 46 % oli miehiä ja 53 % naisia. Myös luoviin harrastuksiin liittyvä toiminta on hyvin tasa-arvoista (taulukko 6). Alaluokissa suurin eroavaisuus on teknisessä työssä, jota tekevistä henkilöistä 62 % on miehiä ja 38 % naisia. Kuitenkin tekstiilityö on täysin tasainen sukupuolten välillä.

Taulukko 5. Rahaan liittyvä toiminta

	mies	nainen	muu
ansaitseminen	5	3	0
myyminen	3	1	0
ostaminen	55	63	1
säästäminen	6	5	0
muut	19	16	0
yht.	88	88	1

Taulukko 6. Luoviin harrastuksiin liittyvä toiminta

	mies	nainen	muu
kirjallisuus	4	6	0
musiikki	6	5	0
taide	2	2	0
tekninen työ	8	5	0
tekstiilityö	1	1	0
yht.	21	19	0

Taulukosta 7 on nähtävillä, että urheiluun liittyvä toiminta on jokseenkin tasa-arvoista. Kokonaisuudessaan naisia on tässä luokassa hieman enemmän (52 %) miehiin verrattuna (46 %). Kulkeminen on hieman yleisempää miesten luokassa (51 %). Pallopelit ja muut urheilumuodot taas naisten luokassa (65 % ja 58 %). Pääluokista tässä luokassa on eniten muita kuin naisia tai miehiä (3pl), mutta edelleen määrä on hyvin pieni.

Taulukko 7. Urheiluun liittyvä toiminta

	mies	nainen	muu
kulkeminen	52	49	1
pallopelit	12	17	1
muut	21	31	1
yht.	85	97	3

Merkittävimmät tulokset ovat muuhun tekemiseen liittyvässä pääluokassa (taulukko 8). Kotityöt ovat täysin tasaiset sukupuolten välillä. Hyvin tasaista on myös kouluun liittyvässä luokassa. Sen sijaan matkustamisen luokassa miehiä enemmän (59 %) kuin naisia (41 %). Samoin teknologiaan liittyvässä toiminnassa miehiä on 60 % ja naisia 30 %. Suurin eroavaisuus on ruoanlaiton luokassa, jossa miehiä on vain 22 % ja naisia sen sijaan 78 %.

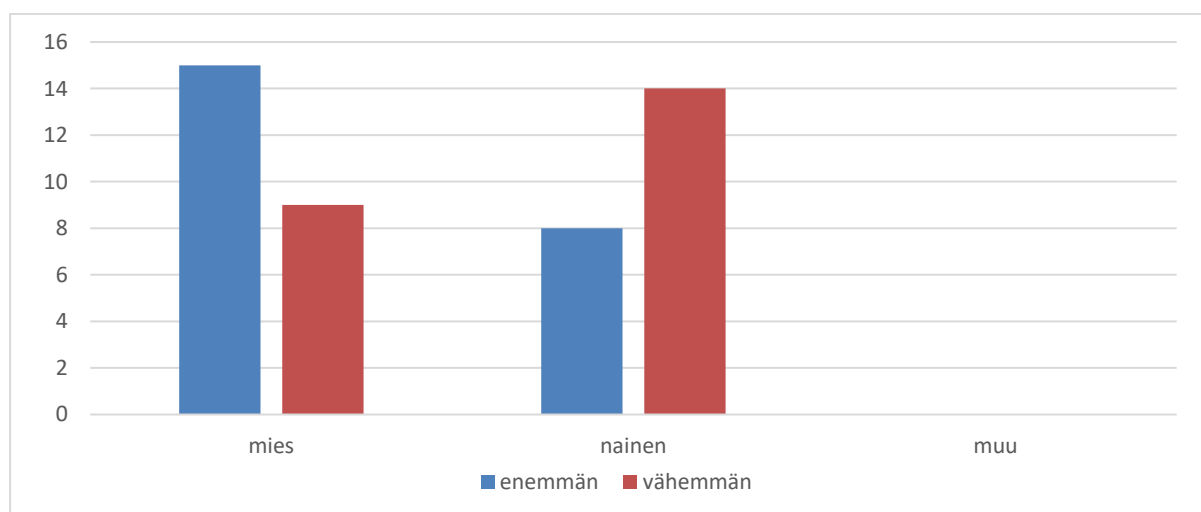
Taulukko 6. Muuhun tekemiseen liittyvä toiminta

	mies	nainen	muu
kotityöt	6	6	0
koulu	25	24	1
matkustaminen	26	18	0
ruoanlaitto	4	14	0
teknologia	6	3	1
yht.	67	65	2

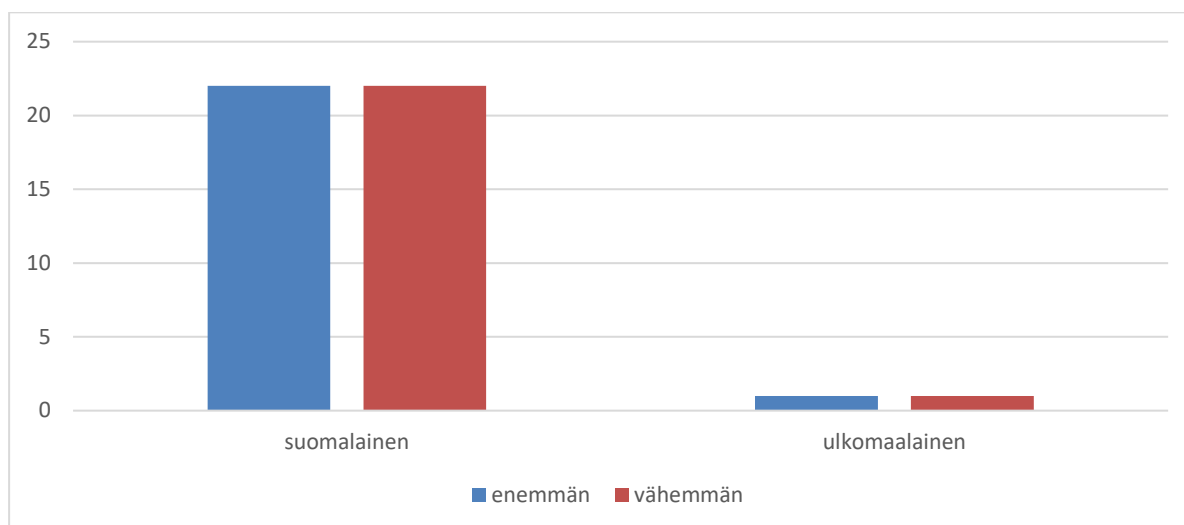
4.3 Roolit, toiminnan määrät ja paikat luettelossa

Henkilönnimiin liittyviä rooleja on yhteensä kuusi; kolme historiasta tunnettua löytöretkeilijää, kaksi fiktiivistä trubaduuria ja yksi historiasta tunnettu kuningas. Vain yksi rooli, kuningas, on sukupuolittunut. Henkilöistä, joilla oli jokin rooli, neljä on ulkomaalaisia ja kaksi suomalaisia.

Enemmän-vähemmän-pareja on yhteensä 23. Enemmän, pidempään tai nopeammin teki, sai tai omisti 65 % miehiä ja 35 % naisia. Vastaavasti vähemmän, lyhyempään tai hitaammin teki, sai tai omisti 39 % miehiä ja 61 % naisia. Tarkat määrät on havainnollistettu kuviossa 2. Kuviossa 3 on taas nähtävillä se, kuinka enemmän ja vähemmän -kategorioiden tulokset suhteessa nimen alkuperään ovat täysin tasaiset. Sekä enemmän että vähemmän -luokissa on 96 % suomalaisia ja 4 % ulkomaalaisia.

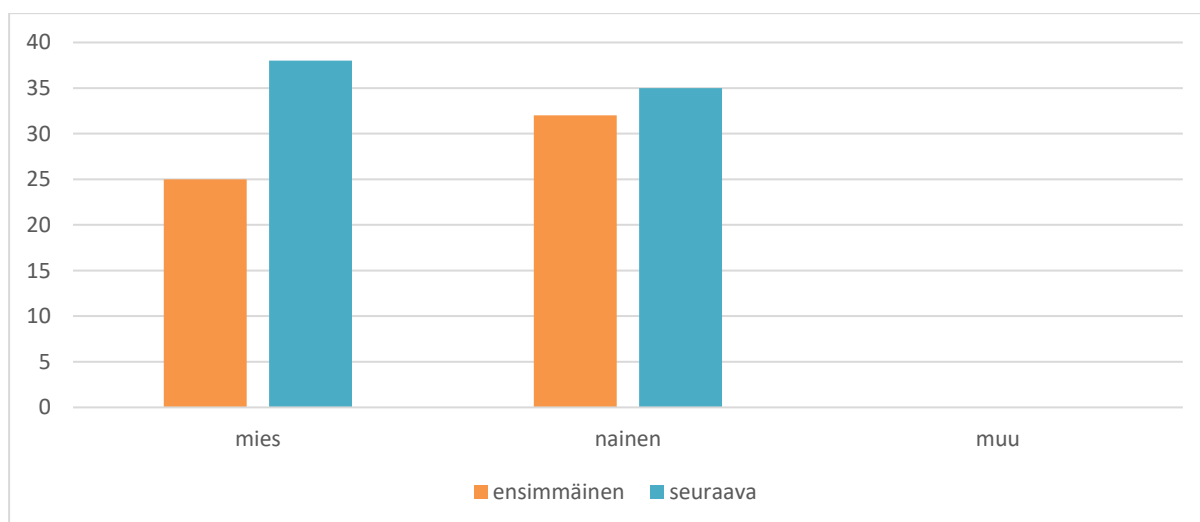

Kuvio 2. Tekemisen määrät suhteessa sukupuoleen

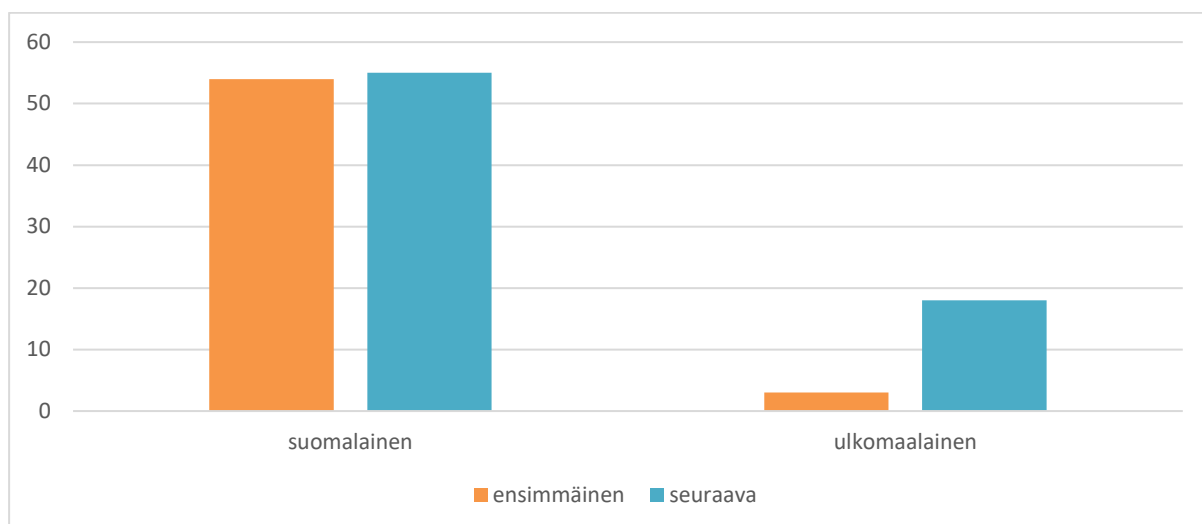

Kuvio 3. Tekemisen määrät suhteessa kielelliseen alkuperään

Luetteloissa esiintyi yhteensä 130 henkilön nimeä. Luettelon ensimmäisenä mainittiin yhteensä 57 nimeä, joista 44 % on miehiä ja 56 % naisia. Seuraavina luetteloissa on yhteensä 73 nimeä, joista 52 % miehiä ja 48 % naisia. Tarkat määrät on havainnollistettu kuviossa 4. Kuvioista 5 on taas nähtävillä se, kuinka luettelossa ensimmäisenä olleista nimistä 95 % on suomalaisia ja 5 % ulkomaalaisia. Seuraavina luetteloissa olevista nimistä 75 % on suomalaisia ja 25 % ulkomaalaisia.

Kuvio 4. Paikka luettelossa suhteessa sukupuoleen

Kuvio 5. Paikka luettelossa suhteessa kielelliseen alkuperään

5 Pohdinta

5.1 Tulosten tarkastelu

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten tämänhetkiset kuudennen luokan matematiikan oppikirjat tukevat tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Tätä tutkittiin henkilönnimien ja niiden luomien representaatioiden kautta. Tutkimuksen päätuloksena voidaan todeta, että tämänhetkiset matematiikan oppikirjat ovat aiempaa tasa-arvoisempia, mutta ei suinkaan täysin tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviä. Oppikirjoissa sukupuolet ovat edustettuna tasa-arvoisesti, mutta kuitenkin muut kuin miehet tai naiset ovat edelleen hyvin aliedustettuina.

Tutkimustulokset osoittavat, että suuriosa matematiikan oppikirjoissa esiintyvistä henkilöistä on fiktiivisiä ja pelkällä keksityllä etunimellä esiteltyjä. Ainalan ja Sjöblomin (2020) mukaan pelkän erisnimen käyttö henkilöstä osoittaa usein turvallisuutta ja läheisyyttä. Voidaan siis olettaa, että valinta on tehty tarkoituksenmukaisesti ajatellen sitä, että oppilaiden on helpompi lähestyä oppimateriaalia silloin, kun se tuntuu tutulta ja turvalliselta.

Myös eläimiin liitetään usein lämpöä, ystävällisyyttä ja turvallisuutta (Serpel, 2002). Nittono ja kollegat (2012) toteavat tutkimuksessaan, että söpöt kuvat, kuten eläinkuvat, herättävät positiivisia tunteita ja parantavat jopa tarkkavaisuutta. Siksi on melko yllättävää, että tulosten mukaan eläinhahmoja on oppikirjoissa hyvin vähän. Eri eläinlajien määrä on myös hyvin vähäinen, sillä koiria oli muutama, mutta esimerkiksi tuttua kotieläintä kissaa ei esiintynyt kertaakaan. Lintujen suuri määrä selittyy sillä, että Hoksnotka-lintu on yksi päähahmoista Oivaltaja-kirjasarjassa.

Oppikirjoissa esiintyvistä etunimistä 9 % ja sukunimistä 1 % on vieraskielisiä. Suomenkielisissä oppikirjoissa ei välttämättä ole tarkoituksenmukaista ottaa mukaan valtavaa määrää vierasperäisiä nimiä, mutta representaatioiden näkökulmasta olisi kuitenkin tärkeää, että jokainen oppilas löytäisi oppikirjasta hahmoja, joihin pystyisi samaistumaan. Tilastokeskuksen (2025) mukaan vuonna 2024 Suomessa oli yhteensä noin 16 % vieraskielisiä, joten olisi perusteltua, että vieraskielisiä nimiä esiintyisi myös oppikirjoissa enemmän. Lisäksi tulosten mukaan luetteloissa ensimmäisenä mainitaan

paljon todennäköisemmin suomalainen kuin ulkomaalainen nimi. Seuraavina edelleen suomalaiset nimet ovat todennäköisempiä, mutta ulkomaalaisten nimien osuus on suurempi, kuin ensimmäisenä luettelossa. Ilmiö oppikirjoissa voi luoda representaatioita siitä, että ulkomaalaiset eivät olisi niin tärkeitä tai merkityksellisiä henkilöitä suomalaisiin verrattuna.

Vastoin aikaisempaa tutkimusta (Soininen, 2011) henkilöiden toiminta oppikirjoissa luo pääsääntöisesti varsin tasa-arvoista representaatiota eri sukupuolten tehtävistä ja mahdollisuuksista yhteiskunnassa. Pieni naisten ylliedustus monessa luokassa selittyy sillä, että myös kaikista henkilönnimistä naisten nimiä oli hieman enemmän.

Kuitenkaan täysin huomiotta ei voi jättää aiemman tutkimuksen (van de Rozenberg ym., 2023) mukaisia tuloksia erityisesti tekniseen työhön ja teknologiaan liittyvän toiminnan miesvaltaisuudesta sekä ruoanlaiton naisvaltaisuudesta. Nämä tulokset osoittavat, että oppikirjoissa on edelleen nähtävillä yhteiskunnassamme vallitsevia tasa-arvon vastaisia normeja ja stereotyyppioita.

Myös enemmän piilossa olevat viestit kertovat, että tasa-arvotyö oppikirjojen parissa ei ole vielä valmista. Vaikka tulosten mukaan toiminta itsessään on sukupuolten välillä tasa-arvoista, sen määrä ei ollut. Esimerkiksi vaikka sekä miehet että naiset pelasivat pallopelejä yhtä paljon, naiset jopa vähän enemmän, silti miehet tekivät enemmän maaleja tai voittivat useammin kuin naiset. Samoin tunnetuista tai historiallisista henkilöistä selvästi suurempi osa on miehiä. Näiden tulosten mukaan oppikirjat luovat representaatioita siitä, että miehet ovat kuitenkin usein toiminnoissa parempia kuin naiset tai heidän saavutuksiaan muistetaan ja huomioidaan enemmän kuin naisten.

5.2 Luotettavuus ja etiikka

Tässä tutkimuksessa noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä, kuten opinnäytetöissä kuuluu. Tutkimus toteutettiin laadukkaasti ja luotettavasti. Käytetyt tutkimus- ja analyysimenetelmät ovat tarkoituksenmukaisia ja perusteltuja aineiston sekä aiemman tutkimuksen avulla. Kaikki tutkimuksen vaiheet dokumentoitiin tarkasti, jotta tutkimus on toisinnettavissa. Tulokset esitetään sellaisinaan eikä niitä ole muutettu tai vääristelty. Tekoälyä on käytetty aiheen ideointiin ja lähteiden hakemiseen. Tekstiä ei

ole kopioitu tekoälyltä tai lähteistä. Tämän tutkimuksen tekijä ottaa itse vastuun tutkimuksesta ja sen kaikista vaiheista. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2023.)

Tämän tutkimuksen kohteena oli oppikirjat, eli henkilötietoja ei kerätty missään vaiheessa tutkimusta. Tutkimuksen tarkoitus ei ole ollut arvioida tai syyllistää oppikirjojen tekijöitä, vaan raportoida tulokset sellaisenaan. Yhteydenotossa kustantajiin kerrottiin avoimesti tutkimuksen aihe ja tavoite. Valmis tutkimus lähetettiin heille luettavaksi, joten he voivat halutessaan hyödyntää tuloksia työssään.

Koska aineistoa on analysoitu laadullisesti, tutkijan omat tulkinnat tai käsitykset ovat voineet vaikuttaa tutkimuksen tekemiseen ja tutkimustuloksiin, esimerkiksi siihen, miten eri toiminnat on jaettu luokkiin (Puusa ym., 2020). Jokin teoriaan pohjautuva valmis luokittelu olisi voinut parantaa luotettavuutta, mutta toisaalta uusi tarkkarajainen luokittelu toi esiin sellaisia ilmiöitä, joita ei välttämättä vanhempi laajempi luokittelu olisi tuonut. Tutkimuksessa tasa-arvon toteutumista tutkittiin henkilönnimien kautta, joten on mahdollista, että tulokset olisivat erilaisia, jos mukaan olisi otettu kaikki henkilöhaamot. Samoin tuloksiin vaikuttaa se, että tutkittavissa oppikirjoissa esiintyi jonkun verran samoja henkilönnimiä, esimerkiksi tiettyjä hahmoja läpi kirjasarjan.

5.3 Hyödyntämismahdollisuudet ja jatkotutkimusehdotukset

Tämän tutkimuksen tulokset ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä. Niiden avulla oppikirjojen tekijät voivat kehittää oppikirjoja yhä tasa-arvoisempaan ja moninaisempaan suuntaan niin, että ne eivät tukisi nykyisiä tai synnyttäisi uusia stereotypioita. Tärkeää olisi, että oppikirjat loisivat oppilaille representaatioita tasa-arvoisesta ja yhdenvertaisesta yhteiskunnasta, jossa kaikenlaiset ihmiset ja haamot ovat huomioituja ja arvokkaita.

Tutkimuksen kautta opettajat työssään voivat osata kiinnittää enemmän huomiota oppimateriaalien tasa-arvoon. Opettajien on hyvä huomioida se, millaisia representaatioita oppikirjat luovat omille oppilaille. Monissa kouluissa opettajilla on valtaa vaikuttaa oppimateriaalien valintaan sekä luoda omaa materiaalia.

Tutkimustulokset voivat osaltaan olla vaikuttamassa näihin päätöksiin siitä, millaisia materiaaleja valitaan tai tehdään.

Tutkimusta voisi laajentaa tutkimalla kaikkia henkilöitä, siis myös sellaisia hahmoja, jotka ei ole esitelty erisnimen, vaan esimerkiksi perheroolin tai ammatin avulla. Lisäksi olisi tärkeää toistaa tutkimus joidenkin vuosien kuluttua, kun nykyisiä oppikirjoja on muokattu ja uusia oppikirjoja julkaistu, jotta saataisiin ajantasaista tietoa siitä, ovatko oppikirjat yhä enemmän tasa-arvoisempia ja yhdenvertaisuutta edistävämpiä kuin tällä hetkellä.

Lähteet

- Ahmed, W. & Edi, M. (2018). Antirasistinen koulu – kaikkien koulu? Teoksessa A. Laukkanen, S. Miettinen, A.-M. Elonheimo, H. Ojala & T. Saresma (toim.), *Feministisen pedagogiikan abc – opas ohjaajille ja opettajille*. Vastapaino.
- Ainiala, T. & Sjöblom, P. (2020). Nimistöntutkimus. Teoksessa M. Luodonpää-Manni, M. Hamunen, R. Konstenius, M. Miestamo, U. Nikanne, & K. Sinnemäki (toim.), *Kielentutkimuksen menetelmiä I-IV* (s. 800–830). Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. <https://doi.org/10.21435/skst.1457>
- Alford, R. D. (1988). Naming and identity: a cross-cultural study of personal naming practices. *Language in Society*, 19(1), 89–91. HRAF. <https://doi.org/10.1017/S0047404500014135>
- Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2018). *Research Methods in Education*. Uudistettu painos. Routledge.
- Elo, S., Kajula, O., Tohmola, A. & Kääriäinen, M. (2022). Laadullisen sisältöanalyysin vaiheet ja eteneminen. *Hoitotiede*, 34(4), 215–225.
- Ghekiere, A., Martiniello, B., Capistrano D. ym. (2025). The Perception of Names in Experimental Studies on Ethnic Origin: A Cross-National Validation in Europe. *Scientific Data*, 12, artikkeli 1883. <https://doi.org/10.1038/s41597-025-06153-8>
- Hall, S. (1997). *Representation: Cultural representations and signifying practices*. SAGE Publications Ltd.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2009). *Tutki ja kirjoita*. Uudistettu painos. Kariston Kirjapaino Oy.
- Jääskeläinen, L., Hautakorpi, J., Onwen-Huma, H. ym. (2015). *Tasa-arvotyö on taitolaji: Opas sukupuolten tasa-arvon edistämiseen perusopetuksessa*. Opetushallitus. <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/tasa-arvotyö-taitolaji>
- Karvonen, U., Routarinne, S. & Tainio, L. (2017). Oppia kirjoista. Systemaattinen katsaus suomalaisten perusopetuksen oppimateriaalien tutkimukseen. *Kasvatus & Aika*, 11(4), 39–57.
- Kiviniemi, E. (1982). *Rakkaan lapsen monet nimet; suomalaisten etunimet ja nimenvaihto*. Weilin+Göös.

- Knuuttila, T. & Lehtinen, A. P. (2010). Johdanto: Representaatio - tiedon kivijalasta tieteiden työkaluksi. Teoksessa T. Knuuttila & A. P. Lehtinen (toim.) *Representaatio - tiedon kivijalasta tieteiden työkaluksi* (s. 7–31). Gaudeamus.
- Korkeakoski, E. (toim.). (2008). *Tavoitteista vuorovaikutukseen. Perusopetuksen pedagogiikan arvioinnin tulosten tiivistelmä ja kehittämisehtoukset*. Koulutuksen arviointineuvoston julkaisuja 2008:32.
- Koskela, M. & Tuomi, E. (2020). *Toisin tehty – Keskusteluja koulusta*. S&S.
- Lahelma, E. (2009). Tytöt, pojat ja kysymys koulumenestyksestä. Teoksessa H. Ojala, T. Palmu & J. Saarinen (toim.), *Sukupuoli ja toimijuus koulutuksessa*. Vastapaino.
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto. (n.d.). Stereotypiat ja ennakkoluulot. Luettu 18.3.2026. <https://www.mll.fi/tehtavat/stereotypiat-ja-ennakkoluulot-rasismi-ja-vihapuhe/>
- Nittono, H., Fukushima, M., Yano, A. & Moriya, H. (2012.) The Power of Kawaii: Viewing Cute Images Promotes a Careful Behavior and Narrows Attentional Focus. *PLoS ONE*, 7(9). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0046362>
- Perttula, H. (2013). *Etunimen sukupuoli*. Kielikello. <https://kielikello.fi/etunimen-sukupuoli/>
- Ojala, H., Palmu, T. & Saarinen, J. (2009.) Paikallaan pysyvää ja liikkeessä olevaa: Feministisiä avauksia toimijuuteen ja sukupuoleen. Teoksessa H. Ojala, T. Palmu, & J. Saarinen (toim.), *Sukupuoli ja toimijuus koulutuksessa*. Vastapaino.
- Opetushallitus. (2014). Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetuksen-opetussuunnitelman-perusteet>
- Opetushallitus. (2025). *Sanoista tekoihin – opas toiminnalliseen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitteluun koulussa*. Opetushallituksen oppaat ja käsikirjat 2025:3a. <https://www.oph.fi/fi/teemat-ja-kehittaminen/tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuus/sanoista-tekoihin-opas-toiminnalliseen-tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuussuunnitteluun-koulussa>
- Opetushallitus. (2011). Tasa-arvo ja sukupuoli oppimateriaaleissa. Opetushallituksen muistiot 2011:1. <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/tasa-arvo-ja-sukupuoli-oppimateriaaleissa>

- Puusa, A., Juuti, P. & Aaltio, I. (2020). *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Gaudeamus.
- van de Rozenberg, T., Groeneveld, M., van Veen, D., van der Pol, L., & Mesman, J. (2023). Hidden in Plain Sight: Gender Bias and Heteronormativity in Dutch Textbooks. *Educational Studies*, 59(3), 299–317.
<https://doi.org/10.1080/00131946.2023.2194536>
- Serpel, J. (2002.) Anthropomorphism and Anthropomorphic Selection – Beyond the “Cute Response”. *Society and Animals*, 10(4), 437–454.
- Soininen, M., Karkiainen, R. & Tuusa, J. (2001). Luokanopettajiksi opiskelevat sukupuolten välisen tasa-arvon toteuttajina. Teoksessa M. Anttila, T. Laes & J. Suomala (toim.), *Opettaja oppimassa. Tutkimustietoa opettajuudesta, oppimisesta ja opetuksesta*. (s. 149–190). Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisuja B 69.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (2011). *Hallituksen tasa-arvo-ohjelma 2008–2011 – Loppuraportti*. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2011:9.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3156-5>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (2017). *Valtioneuvoston selonteko naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 2010 - Väiliraportti 2016*. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2017:11. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3861-8>
- Syrjämäki, A., Lyyra, P. & Hietanen, J. (2017). Yksin jääminen satuttaa – katsaus kokeelliseen ostrakismitutkimukseen. *Psykologia*, 52(5).
<https://doi.org/10.62443/psykologia.v52i5.144866>
- Tainio, L. & Teräs, T. (2010). Sukupuolijäsennys perusopetuksen oppikirjoissa. Opetushallituksen julkaisut ja oppimateriaalit 2010:8.
<https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/sukupuolijasennys-perusopetuksen-oppikirjoissa>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Uudistettu painos. Tammi.
- Tilastokeskus. (2025). Suomi lukuina: väestö ja yhteiskunta. Verkkosivu.
<https://stat.fi/fi/tilastot/tietoa-teemoittain/suomi-lukuina/vaesto-ja-yhteiskunta>

- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2023). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. *Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja*, 2023:2. <https://tenk.fi/fi/ohjeet-ja-aineistot>
- Xenofontos, C. (2024). Gender representations in school mathematics: A study of primary textbooks in the Republic of Cyprus. *International Journal of Mathematical Education in Science and Technology*, 56(9), 1648–1668. <https://doi.org/10.1080/0020739X.2024.2337945>
- Åkerblad, L. & Seppänen-Järvelä, R. (2024). *Monimenetelmällinen tutkimus. Opas suunnitteluun ja toteutukseen*. Gaudeamus.